

5777

Torah from Around the World

Bedenk altijd: vreugde is niet iets bijkomstigs in je spirituele zoeken. Het is van levensbelang.

Rabbi Nachman van Bratzlav

Sjabbat 28 januari 2017 / 1 Siewat 5777, Waëra, Sjemot / Exodus 6:2 - 9:35

Tanach blz. 118 - 126

Haftarah Jezechkeel / Ezechiël 28:25 - 29:21

Tanach blz. 1096 - 1098

Commentaar: Danya Ruttenberg. Zij is rabbijn en auteur van 'Nurture the Wow: Finding Spirituality in the Frustration, Boredom, Tears, Poop, Desperation, Wonder, and Radical Amazement of Parenting'. Volgens het Amerikaanse weekblad Newsweek is ze een van de vijftig belangrijkste rabbijnen in de Verenigde Staten.

vertaler: Channa Kistemaker

[Oorspronkelijke Engelse tekst](#)

Wie was het, die Farao's hart verhardde?

Wanneer mensen het hebben over grote filosofische uitdagingen in de Tora, citeren ze vaak een vers uit sidra Waëra. Deze hoofdstukken handelen over Mosjé's pogingen om de Farao ertoe over te halen de Israëlieten vrij te laten, over de weigering van de Farao en over de eerste zeven plagen, die worden uitgestort in het kader van deze krachtmeting.

Tegen het einde van dit Toragedeelte, nadat de Egyptenaren hebben geleden onder builen, zegt de tekst (Sjemot/Exodus 9:12): „En God verhardde het hart van Farao, en hij luisterde niet naar hen.” De plagen gaan door, maar opeens lijken ze niet meer zo eerlijk. Het idee van

de vrije wil wordt hier ernstig op de proef gesteld. Koos Farao ervoor om Mosjé's verzoek om de Israëlieten vrij te laten af te wijzen, of zorgde God ervoor dat hij dat deed? Zou hij net zo gereageerd hebben als God niet had ingegrepen? En waarom, in hemelsnaam, bleef God Farao straffen, terwijl God Zelf ervoor zorgde dat Farao weigerde de Israëlieten vrij te laten uit de slavernij?

In een aantal klassieke bronnen komt deze vraag aan de orde. Eén daarvan is het rabbijnse commentaar *Sjemot Rabba*, dat acht slaat op een cruciaal detail: Sjemot 9:12 is de eerste plaats waar de Tora ons vertelt dat God Farao's hart verhardde, maar op vijf eerdere plekken in deze lezing zien we hoe Farao zijn eigen hart beïnvloedt. Twee keer (Sjemot 7:13 en 7:22) vertelt de Tora ons dat, als reactie op Mosjé's uitdagingen en verzoeken, zijn hart 'verhardde'. Drie keer daarna (Sjemot 8:11, 8:15 en 8:28) wordt ons verteld dat Farao „zijn hart zwaar maakte”.

Vijf keer ging de Farao niet in op de oproep van Mosjé en liet hij het lijden van de Israëlieten niet binnenkomen. Vijf keer maakte hij zelf zijn hart telkens een beetje minder flexibel en zachtmoedig. Rabbi Simon ben Lakish stelt in *Sjemot Rabba*, een verzameling midrasjiem die vermoedelijk in de 10de of 11de eeuw is samengesteld: „Omdat God hem al vijf keer in de gelegenheid had gesteld [om tot inkeer te komen en het juiste te doen. DR], zei God tenslotte: 'Je hebt je zelf halsstarrig gemaakt en je hart verhard (...)' Dus het was het hart van de Farao dat niet ontvankelijk was voor de woorden van God." Met andere woorden, de Farao bezegelde zijn eigen lot: dat van hemzelf en dat wat betreft zijn relatie met God.

Of, zoals de 18de-eeuwse Italiaanse filosoof rabbijn Mosje Chaim Luzzatto schreef: „Onze handelingen in de buitenwereld zijn van invloed op onze innerlijke gevoelens. Wij hebben meer controle over onze handelingen dan over onze emoties, en als wij gebruik maken van dat waarover wij macht hebben, maken we ons uiteindelijk datgene eigen waarover we niet zoveel macht hebben.”

Dit werkt naar twee kanten. Wanneer wij de keuze maken om ons af te wenden van het lijden, wanneer wij weglopen van de pijn van anderen, dan heeft dat invloed ons eigen innerlijk leven. Dan verhardt ons hart zich en raken wij vervreemd van het goddelijke en van onze eigen heiligste kern. Toegegeven, het is beangstigend om die pijn in de ogen te kijken, en vervolgens te moeten worstelen met de gevoelens van verantwoordelijkheid die zij in ons zou kunnen wekken. Maar als we ons afwenden, heeft dat zijn prijs.

Aan de andere kant ligt de situatie niet voor altijd vast, zoals Luzzatto aangeeft. Zelfs niet wanneer je je van anderen hebt afgewend en bijna uitsluitend gericht bent geraakt op jezelf, zodat je de zachte stem binnenin niet meer tegen je hoort praten. Dan nog staan de poorten naar het goddelijke - en naar onze eigen kern - altijd open. Zoals de Talmoed (bT Brachot 32b) ons leert, uit naam van rabbi Elazar: „Vanaf de dag dat de Tempel werd verwoest zijn de poorten van het gebed gesloten (...) Maar alhoewel de poorten van het gebed gesloten zijn, die van de tranen blijven open.”

Wij kunnen goede daden in de wereld doen. Dat zal ons veranderen. Als we er dan uiteindelijk aan toe zijn om ons hart open te laten breken, zullen de poorten open staan, klaar om ons erdoor naar binnen te laten gaan en te ontvangen.